

DOI: [10.32702/2307-2156-2021.3.36](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2021.3.36)

УДК 351:64

Д. В. Бізонич,
к. т. н., директор ТОВ «Еталонтехсервіс» м. Харків, Україна
ORCID ID: 0000-0002-0155-7615

ІНСТИТУЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ: СУТНІСНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ

D. Bizonych
PhD in Technical Sciences,
Director of «Etalontechservice» LLC, Kharkiv, Ukraine

INSTITUTIONS OF PUBLIC MANAGEMENT OF DEVELOPMENT OF HOUSING AND COMMUNAL ECONOMY OF MODERN UKRAINE: ESSENTIAL AND REGULATORY FRAMEWORK

У статті визначено сутнісні та нормативно-правові засади функціонування інституцій державного управління розвитком житлово-комунального господарства сучасної України та надано практичні рекомендації щодо покращення їх діяльності. Розкрито змістовне визначення поняття «житлово-комунальне господарство». Охарактеризовано галузь житлово-комунального господарства сучасної України та її стан. Визначено систему суб'єктів адміністративно-правового регулювання житлово-комунальним господарством; основні інституції державного управління житлово-комунальним господарством сучасної України і нормативно-правову основу здійснення ними своїх повноважень. Визначено повноваження інституцій державного управління житлово-комунальним господарством сучасної України. Сутнісно розкрито поняття «розвиток», «сталий розвиток» у контексті галузі житлово-комунального господарства. Визначено головну мету функціонування інституцій державного управління розвитком житлово-комунального господарства сучасної України. Визначено сфери житлово-комунального господарства сучасної України що потребують свого подальшого якісного вдосконалення. Запропоновано подальші вітчизняні державно-управлінські кроки що мають бути здійсненні задля реалізації багатокомпонентної мети забезпечення сталого розвитку у контексті житлово-комунального господарства України. Визначено нормативно-правові акти, що регламентують діяльність суб'єктів у вітчизняній галузі житлово-комунального господарства. Надано теоретико-практичні пропозиції щодо удосконалення діяльності інституцій державного управління розвитком житлово-комунального господарства сучасної України.

The article substantiates the objective need to modify and improve the activities and functioning of public administration institutions for the development of housing and communal services of modern Ukraine. The essential and normative-legal bases of functioning of institutions of state management of development of housing and communal services of modern Ukraine are defined and practical recommendations on improvement of their activity are given. A meaningful definition of the concept of "housing and communal services" is revealed. The branch of housing and communal services of

modern Ukraine and its condition are characterized. The system of subjects of administrative and legal regulation of housing and communal services is defined; the main institutions of state management of housing and communal services of modern Ukraine – the Cabinet of Ministers of Ukraine and the Ministry of Development of Communities and Territories of Ukraine and the regulatory framework for the exercise of their powers. The powers of institutions of state management of housing and communal services of modern Ukraine are determined. The concept of “development”, “sustainable development” in the context of housing and communal services is essentially revealed. The main purpose of functioning of institutions of state management of development of housing and communal services of modern Ukraine is defined. The spheres of housing and communal services of modern Ukraine that need their further qualitative improvement are identified. Further domestic public administration steps that should be implemented in order to implement the multi-component goal of sustainable development in the context of housing and communal services of Ukraine are proposed. The normative-legal acts regulating the activity of subjects in the domestic branch of housing and communal services are determined. Theoretical and practical proposals for improving the activities of public administration institutions for the development of housing and communal services of modern Ukraine are given. Perspective directions of further theoretical and practical researches concerning definition of essential and normative-legal bases of functioning of institutions of state management of development of housing and communal services of modern Ukraine and granting of practical recommendations on improvement of their activity are defined.

Ключові слова: державне регулювання; державне управління; житлово-комунальне господарство; інституції державного управління розвитком житлово-комунального господарства; нормативно-правові акти; нормативно-правові засади; повноваження; розвиток; сталий розвиток; суб'єкт; сутнісні засади.

Keywords: state regulation; public administration; housing and communal services; institutions of state management of housing and communal services development; normative legal acts; normative legal bases; powers; development; sustainable development; subject; essential principles.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Основоположним змістом комплексу пріоритетних завдань усіх інституцій сучасно-вітчизняного державного управління є створення необхідно-сприятливих умов для забезпечення комфортної життєдіяльності населення України. Важливим чинником практичної реалізації окресленого положення є належне функціонування усіх галузей української економіки, зокрема і галузі житлово-комунального господарства, як однієї із найбільш людиноємних. Водночас, сьогодні неефективна діяльність інституцій державного управління розвитком житлово-комунального господарства сучасної України призвела до об'єктивно-незадовільного стану даної галузі.

Недостатня нормативно-правова база, відсутність управлінського досвіду, складні економічна і епідеміологічна ситуації тощо не дозволяють відповідним інституціям державного управління забезпечити інтенсивний розвиток житлово-комунального господарства сучасної України. Ключовими проблемами сучасних інституцій державного управління розвитком житлово-комунального господарства країни є недодержання засад послідовної державної політики та неефективність використання сучасних організаційних форм державного управління. У зв'язку із цим, очевидним постає сьогодні об'єктивна необхідність видозміни та удосконалення діяльності і функціонування інституцій державного управління розвитком житлово-комунального господарства сучасної України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У контексті даного дослідження багатоаспектні теоретико-практичні засади державного управління житлово-комунальним господарством у своїх наукових працях досліджували такі вчені різних категорій наукових знань як: О. Деміхов (проблематика запровадження світового досвіду державного регулювання механізмів розвитку житлово-комунального господарства), О. Димченко (проблематика житлово-комунального господарства у реформаційному процесі: аналіз, проектування, управління), Г. Крамаренко (проблематика організаційно-економічного механізму управління житлово-комунальним комплексом), Л. Мекшун (проблематика реформування управління житлово-комунальним господарством України в умовах децентралізації), Н. Олійник (проблематика управління житлово-комунальним господарством у процесі ринкової трансформації економіки України), І. Осипенко (проблематика реорганізації управління житлово-комунальним господарством регіону), І. Панасенко (проблематика державного управління розвитком системи житлово-комунального господарства України в умовах демонополізації), В. Чанглі (проблематика реалізації зарубіжного досвіду реформування і розвитку житлово-комунального господарства) тощо.

У межах даного дослідження слід відмітити роботи таких науковців як Є. Абрамова та А. Крупник [1], В. Корженко [2].

На окрему увагу заслуговує науковий доробок таких вчених як Д. Шаповаленко та Ю. Голодник. У роботах Д. Шаповаленка [3] досліджується комплекс питань щодо розроблення соціально-економічного механізму комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону з метою покращення якості житлово-комунальних послуг та підвищення результативності функціонування житлово-комунального господарства регіону. У працях Ю. Голодника [4] комплексно досліджено адміністративно-правові засади функціонування галузі житлово-комунального господарства в Україні; сутність житлово-комунального господарства як об'єкту адміністративно-правового регулювання; класифіковано нормативно-правові акти у галузі житлово-комунального господарства, шляхом їх поділу на акти, що регулюють відносини у галузі: реформування і розвитку житлово-комунального господарства, адміністративно-правового статусу суб'єктів публічного управління тощо.

Віддаючи належне працям зазначених авторів, слід зауважити, що питання діяльності і функціонування інституцій державного управління розвитком житлово-комунального господарства сучасної України, не стали предметом надширокого спеціального дослідження, а отже, зберігають свою актуальність і потребують нових наукових розробок. Це визначило тему, наукову і практичну спрямованість та зміст статті.

Формулювання мети статті.

Метою статті є визначення сутнісних та нормативно-правових засад функціонування інституцій державного управління розвитком житлово-комунального господарства сучасної України та надання практичних рекомендацій щодо покращення їх діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Житлово-комунальне господарство являє собою галузь сфери послуг і найважливішу частину територіальної інфраструктури, що визначає умови життєдіяльності людини, насамперед комфортності житла, його благоустрій, якість і надійність надання послуг транспорту, зв'язку, побутових та інших послуг, від яких залежить стан здоров'я, якість життя та соціальний клімат у населених пунктах [3]. У зв'язку із цим актуальним постає питання налагодження конструктивної діяльності і функціонування інституцій державного управління розвитком житлово-комунального господарства сучасної України.

Під *житлово-комунальним господарством* ми розуміємо комплекс об'єктів та видів економічної діяльності, які забезпечують житлові та комунально-побутові потреби споживачів (громадян, організацій, підприємств) і створюють необхідні умови для нормальної життєдіяльності населення та функціонування населених пунктів. *Житлово-комунальне господарство характеризується такими положеннями:*

- житлово-комунальне господарство об'єднує понад три десятки сегментів економіки України – значну частину соціальної інфраструктури народного господарства України, підприємства та організації, що забезпечують задоволення потреб населення у житлово-комунальних послугах, а також системи управління цією галуззю та економічного забезпечення її діяльності;

- причиною незадовільного стану житлово-комунального господарства є недосконала система управління цією галуззю. Так, у сфері житлово-комунального господарства діє більше десяти законів, у т.ч. Загальнодержавна програма реформування і розвитку житлово-комунального господарства і декілька десятків урядових постанов. При цьому відсутній єдиний нормативно-правовий акт, який би об'єднував та регулював відносини між усіма суб'єктами галузі житлово-комунального господарства. До цього часу неухвалений Житловий кодекс України, проект якого у вересні 2009 року було прийнято Верховною Радою України за основу;

- організаційно-економічний механізм територіальної організації житлово-комунального господарства являє собою систему методів та засобів, цілеспрямована взаємодія яких між собою забезпечує функціонування житлово-комунальних структур у регіональній господарській системі країни з урахуванням як специфіки цієї галузі, так і специфіки місцевого соціально-економічного середовища;

- ані національне законодавство та нормативно-правові акти локального рівня у сфері житлово-комунального господарства, ані організації відносин у цій галузі майже не використовують позитивний досвід Європейського союзу тощо [1, с. 255-258].

Стан галузі житлово-комунального господарства сучасної України характеризується результативністю діяльності відповідних суб'єктів. *Систему суб'єктів* адміністративно-правового регулювання житлово-комунальним господарством визначаємо як діяльність суб'єктів публічної адміністрації, яка є зовнішнім виразом реалізації завдань (функцій) виконавчої влади, які на принципах координації, субординації та підпорядкування взаємодіють між собою з метою задоволення публічного інтересу. З урахуванням останніх змін у системі центральних органів виконавчої влади, до суб'єктів адміністративно-правового регулювання житлово-комунальним господарством відносимо: Кабінет Міністрів України; Міністерство розвитку громад та територій України; Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України; Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг; Державну інспекцію містобудування України; Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів; Державну інспекцію енергетичного нагляду України; місцеві державні адміністрації; виконавчі органи сільських, селищних, міських рад [4, с. 11].

До основних *інституцій* державного управління житлово-комунальним господарством сучасної України відносимо: вищий орган у системі органів виконавчої влади – Кабінет Міністрів України і центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері житлово-комунального господарства (станом на березень місяць 2021 року – Міністерство розвитку громад та територій України). Кабінет Міністрів України здійснює свої повноваження та діяльність відповідно до Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 27 лютого 2014 року № 794-VII, Міністерство розвитку громад та

територій України – на підставі Положення про Міністерство розвитку громад та територій України затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 квітня 2014 р. № 197 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25 вересня 2019 р. № 850) (із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2020 р. № 1114).

На основі Закону України «Про житлово-комунальні послуги» від 9 листопада 2017 року № 2189-VIII [5] (у зв'язку із відсутністю основоположного Закону України «Про житлово-комунальне господарство») визначимо *повноваження* даних інституцій у сфері житлово-комунальних послуг (*Див. табл.*)

ПОВНОВАЖЕННЯ ІНСТИТУЦІЙ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

(станом на березень місяць 2020 року)

<u>Повноваження</u> Кабінету Міністрів України:	<u>Повноваження</u> Міністерства розвитку громад та територій України:
<ul style="list-style-type: none"> - затвердження правил надання (постачання) комунальних послуг (крім послуг з постачання та розподілу природного газу і з постачання та розподілу електричної енергії) та послуг з управління багатоквартирним будинком; - затвердження типових договорів про надання (постачання) комунальних послуг (крім послуг з постачання та розподілу природного газу і з постачання та розподілу електричної енергії) та послуг з управління багатоквартирним будинком; - встановлення граничної норми витрат на управління житлом громадян, які відповідно до законодавства мають пільги або користуються субсидією на оплату житлово-комунальних послуг; - затвердження порядків формування тарифів на комунальні послуги, що встановлюються органами місцевого самоврядування; - встановлення граничної норми витрат на оплату комунальних послуг для громадян, які відповідно до законодавства мають пільги або користуються субсидією на оплату житлово-комунальних послуг; - встановлення граничного розміру плати за абонентське обслуговування у розрахунку на одного абонента для комунальних послуг, що надаються споживачам багатоквартирних будинків за індивідуальними договорами; - встановлення порядку надання пільг та житлових субсидій населенню в частині забезпечення надання житлових субсидій як частки вартості житлово-комунальних послуг, у тому числі їх виплати у грошовій формі; - встановлення порядку перевірки відповідності якості надання комунальних послуг та послуг з управління багатоквартирним будинком параметрам, передбаченим договором про надання відповідних послуг; - затвердження порядку здійснення перерахунку вартості комунальної послуги та послуги з управління багатоквартирним будинком за період їх ненадання, надання не в повному обсязі або невідповідної якості; - встановлення порядку здійснення професійної атестації управителів за фахом «менеджер (управитель) житлового будинку (групи будинків)» та критеріїв, яким мають відповідати підприємства, установи, організації, що здійснюють професійну атестацію; - встановлення порядку здійснення забору проб та проведення їх дослідження щодо послуг з централізованого водопостачання, централізованого постачання гарячої води та послуг з постачання природного газу.	<ul style="list-style-type: none"> - сприяння створенню виконавцями комунальних послуг та управителями систем управління якістю відповідних послуг на базі національних або міжнародних стандартів; - організація і виконання в межах повноважень робіт із стандартизації, метрології та підтвердження відповідності у сфері житлово-комунальних послуг; - здійснення моніторингу стану розрахунків за житлово-комунальні послуги; - встановлення методики розподілу між споживачами обсягів спожитих у будівлі комунальних послуг (крім послуг з постачання та розподілу природного газу і з постачання та розподілу електричної енергії, а також послуги з поводження з побутовими відходами) у багатоквартирних будинках та інших будівлях, де налічуються два або більше споживачів; - встановлення порядку обслуговування внутрішньобудинкових систем тепlopостачання, водопостачання, водовідведення та постачання гарячої води; - встановлення порядку відключення споживачів від систем централізованого опалення та постачання гарячої води; - встановлення порядку інформування споживачів про намір зміни цін/тарифів на комунальні послуги (крім послуг з постачання та розподілу природного газу і з постачання та розподілу електричної енергії) з обґрунтуванням такої необхідності; - встановлення обов'язкового переліку послуг, витрати на які включаються до складу витрат на утримання багатоквартирного будинку та прибудинкової території.

Складено автором на основі [5]

Отже, у галузі житлово-комунального господарства Кабінет Міністрів України затверджує правила, порядки, типові договори, встановлює граничні норми і розміри тощо; Міністерство розвитку громад та територій України – здійснює моніторинги, встановлює порядки, методики, переліки тощо. Міністерство розвитку громад та територій України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну регіональну політику, державну політику у сфері розвитку місцевого самоврядування, територіальної організації влади та адміністративно-територіального устрою, державну житлову політику і політику у сфері благоустрою населених пунктів, державну політику у сфері житлово-комунального господарства, державну політику у сфері поводження з побутовими відходами, державну політику у сфері будівництва, містобудування, просторового планування територій та архітектури, державну політику у сфері технічного регулювання у будівництві, а також забезпечує формування державної політики у сфері архітектурно-будівельного контролю та нагляду, у сфері контролю житлово-комунального господарства та у сфері забезпечення енергетичної ефективності будівель [6]. Із часу набуття Україною незалежності центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері житлово-комунального господарства зазнавав частих змін, реорганізації, перейменувань тощо, що послабляло його інституційну спроможність.

Вищенаведені інституції покликані забезпечувати розвиток житлово-комунального господарства сучасної України як складові досягнення розвитку сталого. Під *розвитком* ми розуміємо особливий тип незворотних, поступальних, цілеспрямованих змін складних системних об'єктів, що пов'язано з їх структурним та функціональним оновленням, поліпшенням, зростанням, удосконаленням, перетворенням у «своє» якісно нове. Процес розвитку є набагато складнішим, ніж процес змін. Зміна одного (чогось, когось) на інше означає механічне повернення до старого чи залучення, упровадження замість старого чогось якісно нового, перероблення, переміщення, переінакшення, надання іншого вигляду тощо і стосується будь-чого: суспільного стану, управлінського процесу, руху, ознак, властивостей, форм і методів управлінського впливу, соціальних технологій, механізмів управління в суспільному бутті, суспільних інституцій та інститутів і т. ін. Встановлення факту здійснення змін іще нічого не говорить про характер чи тенденції змін. Будь який розвиток завжди пов'язаний зі змінами, але не всяка зміна, зокрема й з утворенням нової якості, може вважатися розвитком, адже зміна включає й просту механічну руйнацію старого (наприклад динамічне здійснення приватизації без створення необхідних умов для конкуренції та відповідної інституціональної й інфраструктурної модернізації в трансформаційному суспільстві, як вважає один із сучасних теоретиків інституціоналізму Л.Кейн, не може привести до створення ринкового середовища в країні, тобто до утворення ефективного внутрішнього ринку) [2, с. 498-499]. З урахуванням європейського вектору розвитку української держави, серед змістовних, у контексті нашого дослідження, видів розвитку (економічного, регіонального, соціального, суспільного тощо), слід акцентуально відмітити *сталий розвиток*, який сприймається як загальноєвропейська концепція щодо необхідності встановлення балансу між задоволенням людських потреб сучасності і захистом інтересів прийдешніх поколінь.

Загальною *головною метою* функціонування інституцій державного управління розвитком житлово-комунального господарства сучасної України постає створення подальших сприятливих умов задля забезпечення безпечного та гармонійного просторового розвитку громад на загальнодержавному та місцевому рівнях як складової сталого розвитку. У зв'язку із цим, свого подальшого якісного вдосконалення потребують визначені нами такі одинадцять *сфер житлово-комунального господарства сучасної України*: сфера водопостачання та водовідведення; сфера теплопостачання; сфера енергоефективності та енергозбереження; сфера реалізації спільних з міжнародними фінансовими організаціями проектів; сфера благоустрою населених пунктів; сфера зеленого господарства; сфера зовнішнього освітлення територій населених пунктів; сфера дорожньо-мостового господарства населених пунктів; сфера поводження з побутовими відходами; сфера поховання; сфера формування тарифної політики житлово-комунальних послуг.

З урахуванням означених вище сфер житлово-комунального господарства сучасної України що потребують удосконалення, подальші вітчизняні *державно-управлінські кроки* мають бути здійсненні задля реалізації багатокомпонентної мети забезпечення сталого розвитку, а саме:

- стовідсоткове забезпечення населення України якісною питною водою із додержанням вимог нормативної якості;
- забезпечення сталого функціонування систем водопостачання та водовідведення з метою створення сприятливих умов для життєдіяльності населення країни та зменшення обсягів негативного впливу на навколишнє природне середовище;
- забезпечення сталого розвитку систем теплопостачання;
- забезпечення реалізації енергозберігаючих (енергоефективних) заходів;
- забезпечення своєчасного надання усього спектру високоякісних комунальних послуг;
- стовідсоткове забезпечення комерційного обліку обсягів споживання теплової енергії у житловій сфері;
- забезпечення ефективної реалізації Стратегії управління побутовими відходами;
- забезпечення позитивної динаміки розвитку фінансово-економічного стану підприємств житлово-комунального господарства і покращення інвестиційного клімату у галузі;
- забезпечення удосконалення сфери поховання (проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення сфери поховання» від 05.04.2018 р. № 8248);
- забезпечення удосконалення сфери благоустрою населених пунктів тощо.

Економічна ситуація в Україні склалася таким чином, що галузь житлово-комунального господарства залишається складною для реформування внаслідок виняткового соціально-економічного значення. Складності багаторічного реформування пов'язані, як правило, з низьким рівнем попереднього розвитку галузі, та низької ефективності використання матеріальних ресурсів та бюджетних коштів [3]. Вважаємо, що перший етап тривалого реформування галузі житлово-комунального господарства розпочався ще у 1995 році, з прийняттям Концепції розвитку житлово-комунального господарства в Україні (постанова Кабінету Міністрів України від 27.02.1995 № 150) і Концепції державної житлової політики (постанова Верховної Ради України від 30.06.1995 № 254/95-ВР). Останні слугували відправною точкою таких нормативно-правових актів як: Закон України «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004-2010 роки» від 24.06.2004 № 1869-IV, проект Закону України «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2008-2012 роки» від 19.08.2008 № 3063, Закон України «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки» від 24.06.2004 № 1869-IV (зі змінами) тощо. Дані програми характеризуються передбаченням заходів націлених на розрізнені потреби галузі житлово-комунального господарства. У зв'язку із зміною політично-управлінської команди держави програма наступна не наслідувала досвід попередньої, і як наслідок цього, фрагментарно вирішувались деякі поточні проблемні питання без стратегічного розвитку галузі.

Сьогодні *регулює діяльність* житлово-комунального господарства України ціла низка нормативно-правових актів: Конституція України, Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про житлово-комунальні послуги», «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку», «Про теплопостачання», «Про забезпечення комерційного обліку природного газу», «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання», «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення», «Про приватизацію державного житлового фонду», «Про відходи», «Про енергозбереження», Житловий Кодекс тощо. Порівняльний аналіз зазначених актів свідчить про необхідність змістовного узгодження певних положень, що засвідчує про потребу у подальшому удосконаленні вітчизняної нормативно-правової бази.

У контексті даного дослідження, актуальними вбачаються такі *твердження-положення*:

- практика свідчить, що діюча нині в Україні модель житлово-комунального господарства є незадовільною як з позиції забезпечення споживачів певними видами житлово-комунальних послуг відповідної якості та їх фінансової доступності, так і з точки зору економічної ефективності системи у цілому. Однією з причин цього є незадовільний стан матеріально-технічної бази житлово-комунального господарства;

- умови функціонування житлово-комунального господарства в Україні суперечать Європейській хартії місцевого самоврядування, відповідно до статті 9 якої обсяг фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування має відповідати функціям, передбаченим конституцією чи законом, а у разі нестачі фінансів, держава має запровадити дієву процедуру вирівнювання або аналогічні заходи для подолання наслідків нерівного розподілу потенційних джерел фінансування, наприклад виділення міжбюджетних трансфертів місцевим бюджетам з державного бюджету;

- враховуючи фактичний стан галузі житлово-комунального господарства в Україні, концепція її реформування і розвитку має базуватись, по-перше, на побудові такої системи управління житлово-комунального господарства, яка забезпечить дієву систему стримувань та противаг у відносинах між владою, приватним сектором та споживачами послуг і унеможливить зловживання та корупцію. По-друге, найприйнятніший для України спосіб залучення інвестицій до житлово-комунального господарства – це акціонування комунальних та державних підприємств (за німецькою моделлю). По-третє, слідуючи європейському досвіду, Україна має запровадити дієву адресну допомогу населенню з низькими доходами. Особливого значення набуває кредитування підприємств сфери житлово-комунального господарства за низькими відсотковими ставками за державним сприянням, встановлення фіксованих тарифів на період реалізації інвестиційних програм, державний контроль виконання підприємствами інвестиційних зобов'язань;

- будь-яка реформа у сфері житлово-комунального господарства можлива лише за умови запровадження дієвих антикорупційних заходів як на місцевому, так і на центральному, законодавчому рівні. Ще однією умовою проведення реформ у сфері житлово-комунального господарства є широке залучення недержавних, зокрема громадських ресурсів, зокрема, залучення коштів членів територіальних громад у ході акціонування державних і комунальних підприємств сфери житлово-комунального господарства а також запровадження громадського контролю у сфері відбору виконавців/виробників житлово-комунальних послуг [1, с. 255-258].

У контексті євроінтеграції необхідність постає у вивченні, узагальненні, запозиченні та запровадженні тематичного *досвіду європейських країн*. Закордонний досвід адміністративно-правового регулювання у галузі житлово-комунального господарства європейських країн: Німеччини, Франції, Польщі тощо, дає змогу виділити три генеральні управлінські лінії розвитку житлово-комунального господарства зарубіжних країн: організація і управління житлово-комунальною сферою; приватизаційний процес у житловому та комунальному господарстві; науково-технічний прогрес. Виділимо також, три варіанти управлінських моделей відносин бізнесу та влади: німецька (північноєвропейська); французька; англійська. Для організації управління житлово-комунальним господарством України пропонуємо обрати французьку модель, яка дозволить, по-перше, зберегти право комунальної власності зі збереженням матеріальних ресурсів, які входять до складу відповідного комплексу, по-друге, забезпечити стимулювання розвитку житлово-комунального господарства шляхом створення прозорої конкуренції на ринку надання адміністративних послуг, по-третє, підвищити ефективність виробництва матеріальних ресурсів та якість надання адміністративних послуг [4].

Також, варто відзначити, що на ефективну діяльність інституцій державного управління розвитком житлово-комунального господарства сучасної України вплинуло запровадження низки карантинних заходів, спрямованих на перешкодження поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) передбачених Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» та постановою Кабінету Міністрів України «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19». Реалізація карантинно-обмежувачих заходів суттєво знизила рівень інтенсивності поступального розвитку житлово-комунального господарства сучасної України.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі.

Відповідно до поставленої у роботі мети, узагальнення результатів проведеного дослідження надало можливість сформулювати такі теоретико-практичні висновки і пропозиції:

- галузь житлово-комунального господарства сучасної України перебуває в об'єктивно важкому технічному, фінансовому, кадровому стані. Сьогодні продовжує бути низькою ефективність використання основних виробничих фондів на об'єктах вітчизняної галузі житлово-комунального господарства, має місце значний відсоток зносу інженерних мереж, низький рівень кадрового забезпечення, деструктивне використання управлінських інструментів тощо. Потребують удосконалення та розвитку існуючі нині механізми формування фінансових ресурсів у галузі житлово-комунального господарства, що у поєднанні з відсутністю реальної можливості у споживачів житлово-комунальних послуг вплинути на їх якість, є однією із перешкод на шляху до підвищення рівня ефективності функціонування галузі житлово-комунального господарства як на місцевому, так і на загальнодержавному рівнях. Все це зумовлює зробити висновок щодо недосить ефективної діяльності інституцій державного управління розвитком житлово-комунального господарства сучасної України;

- з урахуванням сучасних соціально-економічних, епідеміологічних, організаційних та політичних викликів та умов, доцільно удосконалити існуючу тематичну нормативно-правову базу, що регулює вітчизняну галузь житлово-комунального господарства, шляхом внесення змін та доповнень до норм таких законів України як: «Про житлово-комунальні послуги», «Про благоустрій населених пунктів», «Про відходи»;

- на часі є необхідність спроби прийняття комплексного Закону України «Про житлово-комунальне господарство»;

- з урахуванням необхідності стратегічного вирішення існуючих проблемних питань раціональним є розроблення та прийняття нової програми розвитку житлово-комунального господарства сучасної України;

- актуальним залишається питання визначення потреби прийняття нового житлового кодексу на заміну чинного застарілого Житлового кодексу Української Радянської Соціалістичної Республіки, прийнятого 1983 року;

- у контексті реорганізації Національної академії державного управління при Президентіві України та її регіональних інститутів (відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання реорганізації закладів освіти» від 24 лютого 2021 р. № 147-р.) вбачається можливість майбутньої проблеми щодо підготовки високопрофесійних управлінських кадрів інституцій державного управління розвитком житлово-комунального господарства сучасної України;

- на шляху вітчизняного реформування галузі житлово-комунального господарства доцільним вбачається продовження аналізування, узагальнення та запровадження досвіду європейських країн (Німеччини, Франції, Польщі), які вже досягли значних успіхів у даній галузі. Вивчення такого тематичного досвіду дозволить значно розширити уявлення про сучасні можливості у реформаторських процесах галузі житлово-комунального господарства України;

- для покращення діяльності інституцій державного управління розвитком житлово-комунального господарства сучасної України останнім необхідно на системних засадах налагодити конструктивну співпрацю з науковцями, інститутами громадянського суспільства, фаховими іноземними спеціалістами, міжнародними організаціями тощо.

Перспективними напрямками подальших теоретико-практичних досліджень відносно визначення сутнісних та нормативно-правових засад функціонування інституцій державного управління розвитком житлово-комунального господарства сучасної України та надання практичних рекомендацій щодо покращення їх діяльності вважаємо такі:

- удосконалення нормативно-правової бази галузі житлово-комунального господарства сучасної України з урахуванням досвіду країн-членів Європейського Союзу (Німеччина, Франція, Польща);

- комплексне обґрунтування стратегічних напрямів удосконалення функціонування і діяльності інституцій державного управління розвитком житлово-комунального господарства сучасної України;

- визначення перспектив розвитку та підвищення якості схвалюваних рішень у сфері державного управління галуззю житлово-комунального господарства сучасної України на рівні регіону тощо.

Список використаних джерел.

1. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. К. : НАДУ. 2011. Т. 4 : Галузеве управління / наук.-ред. колегія : М. М. Іжа (співголова), В. Г. Бодров (співголова) та ін. 2011. 648 с.

2. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. К. : НАДУ. 2011. Т. 1 : Теорія державного управління / наук.-ред. колегія :

В. М. Князев (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) та ін. 2011. 748 с.

3. Шаповаленко Д. О. Соціально-економічний механізм комплексного розвитку житлово-комунального господарства регіону : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.05. Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова. Харків. 2016. 24 с.

4. Голодник Ю. А. Управління житлово-комунальним господарством: аспекти вдосконалення. Порівняльно-аналітичне право. 2019. № 1. С. 184–187

5. Закон України «Про житлово-комунальні послуги» від 9 листопада 2017 року № 2189-VIII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19#Text>.

6. Положення про Міністерство розвитку громад та територій України затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 30 квітня 2014 р. № 197 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25 вересня 2019 р. № 850) (із змінами). URL: <https://www.minregion.gov.ua/about/about-min/polozhennya-pro-ministerstvo-rozvitku-gromad-ta-teritoriy-ukrayini/>.

References.

1. Kovbasiuk, Yu.V., Izha, M.M. and Bodrov, V.H. (2011), “*Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia : u 8 t.*” [Encyclopedia of Public Administration: in 8 vols], vol. 4: Sectoral management, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine, P. 648.

2. Kovbasiuk, Yu.V., Kniaziev, V.M. and Rozputenko, I.V. (2011), “*Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia : u 8 t.*” [Encyclopedia of Public Administration: in 8 vols], vol. 1: Theory of public administration, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine, 748 p.

3. Shapovalenko, D.O. (2016), “Socio-economic mechanism of complex development of housing and communal services of the region”, Abstract of Ph.D. dissertation, Economy, Kharkiv National University of Municipal Economy named after O.M. Beketova, Kharkiv, Ukraine.

4. Holodnyk, Yu.A. (2019), “Housing and communal services management: aspects of improvement.”, *Comparative and analytical law*, vol. 1. pp. 184–187.

5. Verkhovna Rada of Ukraine (2017), Law of Ukraine “On Housing and Communal Services”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19#Text> (Accessed 26 Feb 2021).

6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), Regulations on the Ministry of Development of Communities and Territories of Ukraine, available at: <https://www.minregion.gov.ua/about/about-min/polozhennya-pro-ministerstvo-rozvitku-gromad-ta-teritoriy-ukrayini/> (Accessed 26 Feb 2021).

Стаття надійшла до редакції 20.03.2021 р.